

Reactie internetconsultatie 'wetsvoorstel 'Transparantie maatschappelijke organisaties' namens de Christelijke Gereformeerde Kerken

Aan de Minister van Rechtsbescherming
De heer S. Dekker

Scherpenzeel, 16 februari 2019

Geachte heer Dekker,

Wij danken u voor het feit dat maatschappelijke organisaties - die een belangrijke basis vormen voor de kwaliteit van onze samenleving - in de gelegenheid worden gesteld om te reageren op het wetsvoorstel Transparantie maatschappelijke organisaties.

Geven is altijd een privé aangelegenheid geweest. Dat moet zo blijven

In de eerste plaats is geven een privé-aangelegenheid. Geven is iets wat anderen niet aan gaat. De enigen die kennis dragen van een gift zijn de gever en de ontvanger. Een belangrijk element in de relatie tussen filantropische instellingen (kerken, goede doelen, culturele instellingen etc.) en donateur is het respecteren van de privacy van donateurs. De privacy van onze donateurs moet daarom gerespecteerd worden.

Het publiceren van naam en woonplaats is bovendien in strijd met de filosofie achter de privacywetgeving die vorig jaar nog is uitgebreid en aangescherpt onder de AVG. Vele instanties zoals grote musea zijn in Nederland afhankelijk van donaties van kapitaalkrachtige Nederlanders die hier niet mee te koop willen lopen. Laten we dat zo houden.

Wat is het probleem dat deze wetgeving moet oplossen?

Een overheid die deregulerend hoog in het vaandel heeft staan moet een goede reden hebben om wetgeving te initiëren. Met deze wet wordt een grote administratieve last op maatschappelijke instellingen gelegd. Vele duizenden stichtingen, verenigingen en kerkgenootschappen die ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel zouden hiermee een publicatieverplichting opgelegd krijgen. Terwijl er mogelijk slechts enkele organisaties zijn waar een probleem is. Benoem dat probleem en zoek daar gerichte oplossingen voor die aantoonbaar het probleem aanpakken. Daarom specifiek: Wat is het probleem? Wij willen vanzelfsprekend ook geen gedrag dat de rechtsstaat ondermijnt. In de memorie van toelichting wordt veelvuldig het begrip 'onwenselijk' gebruikt. De reikwijdte en doelgroep van de wet zijn duidelijk. 'Onwenselijk' is evenwel breed interpreteerbaar en subjectief, 'invloed' overigens ook. Een belangrijk beginsel van onze democratische rechtsstaat is dat er ook controversiële meningen mogen zijn en geuit mogen worden, zolang de grenzen van de wet niet overschreden worden. Zonder duidelijke probleemdefinitie is geen gerichte oplossing mogelijk. Wij beseffen dat de maatschappelijke discussie over mogelijke ongewenste invloed op sommige moskeeën vanuit buitenlandse mogendheden een achterliggende reden is voor deze wetgeving. Pak deze instellingen dan gericht aan en scheer niet alle instellingen over een kam: *ongelijke gevallen gelijk* behandelen is in flagrante strijd met de beginselen van een rechtstaat.

Er is al bestaande regelgeving. Deze wet is overbodig

Het wetsvoorstel houdt geen rekening met datgene dat al in andere wet- en regelgeving is voorzien, zoals in de ANBI regeling. Zo is de directe invloed van de gever op de ontvanger in Nederland uitgesloten. Daarvoor is het begrip ANBI in het leven geroepen. De wet- en regelgeving rondom ANBI's (Algemeen Nut Beogende Instellingen) is zo ingericht dat donateurs bij deze organisaties helemaal geen invloed kunnen 'kopen' of 'afdwingen' met hun schenking, omdat ze geen zeggenschap hebben vanwege 'checks and balances' en de onafhankelijke verantwoordelijkheid van bestuurders.

Het wetsvoorstel is niet handhaafbaar en niet effectief

Het wetsvoorstel lijkt ons niet handhaafbaar en controleerbaar voor de betreffende controle instanties. Dat werkt willekeurig in de hand in uitvoering en handhaving, terwijl iedereen er last van heeft. Het zal zeker leiden tot creatief gedrag van de partijen die aanleiding zijn voor deze wet en dus niet leiden tot de gewenste transparantie.

Het wetsvoorstel heeft potentiële negatieve effecten voor de gever

Als donaties met een gift boven de 15.000 euro publiekelijk bekend worden gemaakt, lopen de gevers het risico ongewenst benaderd te worden (variërend van bedelverzoeken tot diefstal, of ernstiger vormen van bedreiging). Dit conceptwetsvoorstel betreft ook ontvangsten uit nalatenschappen. Publiekelijk bekendmaken van deze nalatenschappen tast de privacy van erfstaten aan. Dit voorstel schrikt donateurs af om nog grote bedragen te geven en doet afbreuk aan de geefbereidheid van onze bestaande en toekomstige donateurs.

Het wetsvoorstel is in strijd met de vrijheid van godsdienst

Als een organisatie donaties van 15.000 euro (of meer) ontvangt, moeten voortaan naam en woonplaats van de gevers bekend worden gemaakt; op een website, als die er is. Gifttransparantie verschaft dus iedereen in- zicht in het donateursbestand, niet alleen de overheid. Die openbaarmakingsplicht levert een privacykwestie op. In het voorstel wordt betoogd dat de privacybeperking van grote gevers, alles afwegend, aanvaardbaar is. Als we dat toespitsen op

geloofsgemeenschappen is dit anders. Want daar spelen privacy én de godsdienstvrijheid, die inhoudt dat je je levensovertuiging voor jezelf mag houden. Donateurs van geloofsgemeenschappen behoren in de regel tot die gemeenschappen. Een donateurslijst is in die omstandigheid niets anders dan een lijst van gelovigen. Wie daarop vermeld staat, kan rekenen op de bijzondere bescherming die de wetgeving geeft aan 'persoonsgegevens waaruit (...) religieuze of levens- beschouwelijke overtuigingen (...) blijken'. De ruimte om dit type persoonsgegevens te verwerken is aan strenge voorwaarden gekoppeld. Dat is vastgelegd in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van de EU. Wij achten het het wetsvoorstel in strijd met de vrijheid van godsdienst. Het argument dat de gift slechts een indicatie geeft van de relatie tussen de religieuze opvatting van de gever is naar onze mening niet houdbaar en in strijd met de negatieve godsdienstvrijheid: de vrijheid om een godsdienst níét te openbaren of te manifesteren. Mocht u deze wetgeving onverhoopt toch doorzetten adviseren u om geloofsgemeenschappen (kerkgemeenschappen) vrij te stellen van deze publicatieplicht.

ten slotte

Wij hopen dat deze reactie mag bijdrage aan een herbezinning op deze potentiële wetgeving. Wij wensen u daarbij veel wijsheid toe.

Met vriendelijke groeten,

Namens de Christelijke Gereformeerde Kerken,

Prof. Dr. T.M. Hofman

V.J.M. Van Arkel MSc